

Habruta Night This Tuesday 4.14.19

9 PM

In the times of the Gemara, it was common to use a messenger, known as a שליח. In modern times, we have employees, salesman, brokers.

The discussion we will present today is, any courtesy offered to the agent, belongs to who- the agent or the owner,

Vouchers that are offered such as points and miles belong to?

All the cases we will bring there will be

A] the purchaser (buyer)- ראובן

B] the agent- שמעון

C] the merchant (seller)

מסורת הש"ם עם הוספות

אלמנה ניזונת פרק אחד עשר כתובות

עין משפמ נר מצוה

צח:

עי ריש ספיו דדמאי (ם) מהירושלמי השים), כ) [פפחים יכ:], ג) (פי' מוס' זכחים לד. ד"ה אלא כמעפרן, ד) מעילה דף כ. ע"ש, ם) חגינה י: קדוטין מכ: נדרים נד. מעילה כ., ו) [מפשמי ולם מלחמי] הוא כריש פ״ח בשינוי הב״ח (רש״ש), ז) לקמן צט:, ל) שם ע"א וע"ב, (ס) ק. ד"ה אמר, י) צט., סורייה אלמנה, 🖒 עיי הלכה ד (יפיע, ועייש דלפנינו אין לשון זה מהרש"א), () ב"מ יב:, בימיעיא.

כאן שנה רבי. ממשנתינו למדנו רכי: הכל לבעל המשת. השולם שלוחו לשוק לסחורה ולקח בזול הכל לבעל המעות ולא מלי למימר אנא ארווחי: כדתניא. דאיכא פלוגתא דתנאי בהא מילחא ומסקנא משמות אלא בחלי כגון שוה מאחים במנה אבל פחות אפילו שוה שמעיע דבדבר שאין לו קלבה אית ליה לר' יוםי הכל לבעל המעות

וסתם לן רבי במחני דהכא כרי יוסי דמתניתין נמי דבר שאין לו קלבה הוא דכל קרקע נמכר כאומד זה כפחות וזה כיוקר: קצת וכמו שציין בהגה׳ הוסיפו לו אחת יתירה. נמוספסס דמסכם דמלי (1) הילי: שיש לו קצבה. כגון קטמת הנמכר בחנות במדה מלא כלי בפרוטה אם בים קט רעיב, מ) כאן הוסיפו אחת יתירה חולקין דמתנה הואי יש לומר לשליח נתנה ויש בירושלמי, לומר לבעל מעות נחנה: דבר שאין דו קצבה. כגון טלים וחלוק וירק הנמכרים באומד^{ה)} פעמים מוותר למכור בזול ופעמים בצמצום הכל לצעל מעות שאין כאן מחנה אלא מכר: אמר ליה זבין לי ליתכא. חמר

כדי דמי החפץ מכלל דבטול מקח לרכי יוחנן הרי בכדי דמיהן וכי האי גוונא מפרש ר"ת הא דאמר רב נחמן בהוהב (כ"מ דף נו. ושם) הדא אמרה" אונאה אין להן ביטול מקח יש להן לאו דומיא דמטלטלין ביחר

פרוטה המקח קיים והא דפסקינן כאן שנה רבי הכל לבעל המעות כדתניא בהמקבל (שם קת.) זכן במחתים ושוה מנה אמרי נהרדעי משמיה דרב הוסיפו לו אחת יתירה הכל לשליח דברי נחמן אין אונאה לקרקעות לאו דוקא רבי יהודה רבי יוםי אומר חולקין והתניא מאחים אלא מעט פחות דבמאחים רבי יוסי אומר הכל לבעל המעות אמר רמי הרי ביטול מקח לרב נחמן כדפרישית בר חמא לא קשיא כאן בדבר שיש לו קצבה ומאי דגרים ר"ת נריש האיש מקדש כאן בדבר שאין לו קצבה אמר רב פפא (קדושין דף מב: ושם) למו שאפרש לקמן ש "הלכתא דבר שיש לו קצבה חולקין דבר והא דקאמרת יחר משתות בטל מקח שאין לו קצבה הכל לבעל המעות מאי קמ"ל לא אמרן אלא במטלטלי אבל במקרקעי אין אונאה לקרקעות אפילו ביתר ישינויא רשנינן שינויא הוא. איבעיא להו o י אמר ליה יזבין לי ליתכא ואזל חבין ליה כורא משתות עד החלי כדפרישית והא דקא"ר יוחנן בירושלמי אם היה דבר מאי מוסיף על דבריו הוא וליתכא מיהא קני מופלג יש לו אונאה לאו דוקא דהוא או דלמא מעביר על דבריו הוא וליתכא הדין פטול מקת כדפרישית וטעמא נמי לא קני אמר רב יעקב מנהר פקוד משמיה דנחקבלה כתובתה גדי מכרה שוה

לד א מיי פיים מהלי שלוחין הלי ה סמג עשיו פנ טוט"ם ח"ת סר קפג סעיף ו: לה בגדמיי סייו מהלי מעילה הלי א סמג נשין רי:

הנהות וציונים

תתיכה לאורחיו והוא אומר טלו שתים שתים והז נטלו שלש שלש כולן כ״ה במשניות (וכ״נ י אלא שהנקודות שלא במקומן, רשיש): מהדריק בכמה כת"י, וכן להלן רע"א): 🕻 "אפי" ליתא ובכת"י: דן דפר"י שלא היה שם

Case 2: Extra item: Beraita: If an agent bought something, and the seller gave a bonus item:

R. Yehudah: the agent keeps it

R. Yosi: it depends: If the sold item has a set price, they share the extra one. If the price varies, the one who sent him keeps it.

(Ray Papa): The Halachah is, if the sold item has a set price, they share it. If the price varies, the one who sent him keeps it.

	No set price	Set price	
	-	Agent	ר יהודה
Set price- it's a gift and we aren't sure who deserves the gift No set price its part of the sale. The owner of the money got the deal.	Owner	Split	ר' יוסי

Rashi explains set price- "a dollar worth of beans" and he gave more (gift).

No set price- suit/shirt or vegetables bought by weight, which can be discounted, so if you are not sure it's a gift or a discount. We consider it a discount and it goes to purchaser.

The Gemara clarifies R' Yose's opinion by contrasting it with another of his rulings:

הַהַּבֹל לְבַעֵל — But it was taught in another Baraisa: רָבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר — R' Yose says: הַבּל לְבַעַל — ALL profits acquired by an agent belong TO THE OWNER OF THE MONEY, i.e. the principal. This Baraisa apparently contradicts the first Baraisa, where R' Yose rules that the principal divides the additional produce with his agent! — ? —

The Gemara reconciles the two rulings:

בּאן בְּדֶבֶר שָׁיֵשׁ לּו .— It is not difficult. קְאָבָה — Rami bar Chama said: קּאָבָה — It is not difficult. קְאָבָה — Here in the first Baraisa, where R' Yose rules that the profits are evenly divided, we are dealing with an item that has a fixed price, אין לוֹ קְאָבָה — whereas here in the second Baraisa, where R' Yose rules that the entire profit belongs to the sender, we are dealing with an item that has no fixed price. Hence, in the first case of our Mishnah, where the widow sold land for more than its actual market price, R' Yose would rule that the entire windfall belongs to the principal (i.e. the heirs), since land does not sell at a fixed price. Rebbi thus authored our anonymous Mishnah in accordance with R' Yose's view.

The Gemara now rules on the matter:

אַמֵּר רֵב פָּפָּא — Rav Pappa said: הַּלְכְתָא — The law is as follows: דָבֶר שֶׁיֵשׁ לוֹ קִצְבָה — In the case of an item that has a fixed price, חוֹלְקִין — we divide the windfall between the principal and the agent; דָבָר שֶׁאֵין לוֹ קִצְבָה — in the case of an item that has no fixed price, — all the windfall belongs to the owner of the purchase money. [9]

The Gemara questions the necessity of Rav Pappa's ruling:

מאי קא משמע לַן — What is [Rav Pappa] teaching us? [10]

The Gemara answers:

אינויָא דְּשַׁנִּינֵן שִׁינּוּיָא הוּא — Rav Pappa means to inform us that **the resolution that we taught** to reconcile the two dicta of R' Yose **is** indeed **a** correct **resolution.**

Set priced items, they split:

What is the reason we divide?

רש"י- דמתנה הואי יש לומר לשליח נתנה יש לומר לבעל מעות נתנה

RASHI explains that the reason for this distinction is as follows. If the item has no set price, whatever the seller gives is worth the money given in return for it. If, on the other hand, the item has a set price, when the seller throws in extra items (knowing that the money paid is not enough to cover the extra items at their set value), he clearly has intention to give them as a gift -- either as a gift to the agent or to the owner. Since there is a doubt as to whom the gift was given, they split it.

According to this, if the gift is explicitly to the agent, he can keep it. So, if the seller says I'm gifting the agent, the agent can keep it.

רי"ף- הואיל ובאתה לו הנאה על ידי בעל הבית חולק עמו ואפילו אם נתן בפירוש המוכר לשליח

Rif and Rosh (11:15): Since the agent <u>benefited</u> through the **owner's money**, they share the profit, they both are responsible for the profit: the agent because he negotiated the deal with the seller, and the sender because it was his money with which the deal was made [Produce can be something with a fixed price: If you say give me a dollars' worth and the seller gave more, they share it.]

According to this, it has nothing to do with the seller's intention. Since the agent bought with the purchasers' money, the agent can't take all the reward.

Recap:

- if there is no set price it goes to the owner
- If there is a set price, (which means it was a gift) that's when we would divide between agent and purchaser.
- Rashi and the Rif argue if the seller said "I want to give it to the agent"

Halacha:

(PAGE 12 HAS ACTUAL PAGE)

מרן- היה השער קצוב וידוע והוסיפו לשליח במנין או במשקל או במדה כל שהוסיפו לו המוכרים הרי הוא של שניהם וחולק התוספת השליח עם בעל המעות ואם היה דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות

If you are purchasing an item with a set price and the seller offers a bonus, they divide it. If there is no set price, then it goes to the purchaser.

Maran holds like the Rif- always divide, even if explicit says to the seller.

קצות החושן- אבל אם נותן בפירוש לבעל הבית- הכל לבעל הבית

If it was understood, that it was a discount for the owner, then it would belong to the purchaser alone.

היכא שטוען שליח שהוא ההנהו למוכר משום הכי נתן לו ודאי הכל לשליח

If the agent says, it's because of something I did for him that he's discounting me, then it belongs to the agent. For example: I have an account with the store and they give me credits because of my yearly purchases, and I used my rewards towards this purchase.

מרן- ראובן שלח את שמעון שיקח לו בגד בהקפה וכשהגיע זמן הפרעון נתן לו את המעות לפרוע ונמצא שהמוכר שכחם צריך להחזירם לראובן ואינו יכול לומר אני רוצה לקדש השם ולהחזירם לעובד כוכבים

If Reuven asked Shimeon to buy him a coat on credit and when the time came to pay, Reuven gave the money but the seller forgot about it, the agent must give Reuven back his money and he can't say, I want to make a kidush hashem and pay anyways (because its not your money to do that)

<u>Case to ponder</u>: If I asked you, to use your credit card to make a purchase and the merchant never charged the card, can I still charge you for the order? Seems like from here No, because you never got charged.

So far, we have been discussing purchases with bonuses.

Case 3: Discount 20% off

Question: A women sent her friend to go purchase an electrical product from America, for \$150 dollars. When the friend got to the cashier, ready to pay. The store owner recognized her and said I'll give you 20% off (\$30). It only costed 120 dollars. The question is who deserves the 30 dollars.

> שאול נשאלתי ע"י חתני הרב רחמים סרדס שליט"א עובדא הוה באשה שנשלחה ע"י חברתה לקנות לה מוצר חשמלי בחר"ל ומסרה לידה סך של מאה וחמשים דולר. כאשר נגשה האשה לחנות בחר"ל לקנות את המוצר אמר לה המוכר אשר הכירה כי אמנם שווי המוצר הוא מאה וחמישים דולר אך מ"מ נעתר למענה לעשות לה הנחה של שלשים דולר כך שתקנה את המוצר במאה ועשרים דולר בלבד.

> השאלה הנשאלת מי תהא זכאית בשלושים הדולרים של ההנחה האם האשה השליחה שלמענה נעשתה ההנחה, או האשה המשלחת שהיא בעלת המעות, או שמא יחלוקו.

This seems clearly the case of dispute between Rashi and the Rif since the owner explicitly gave the discount for the agent not for the purchaser- according to Rashi it should belong to the messenger.

ג) ולכאורה בנ"ד שנתן המוכר את ההנחה במפורש לטובת השלית באנו למחלוקת באורה במיד שנתן המוכר את ההנחה במפורש לטובת השלים הוא מכח ספק האם נתן את המתנה לטובת השליח או לטובת המשלת כתב הר"ן דכל שאומר במפורש שנותן לטובת השליח הוי דידיה וכן פסק הרמ"א. ואילו לפירוש הרי"ף דהטעם שחולקים הוא מפני שכ"ז בא לשליח כתוצאה ממעותיו של בעל המעות כתב הר"ן דאפי' במפרש לטובת השלית יחלקו, והכי פסקו הש"ד הט"ז והנתיבות וכן נראה ממרן הב"י, וגם לפי כללי הפסיקה היכא דהרי"ף והרא"ש מסכימים לדעה אחת.

Response: since the agent used the purchasers' money, the savings all belongs to the purchaser and they don't even split it. Why?

> תשובה: אף שעשיית ההנחה היתה לטובת השליחה מ"מ כיון שלא מדובר בשליחה שקנתה במעותיה ואחייכ באה למכור את החפץ למשלחת, אלא מדובר כשכל העסקה נעשית במעות המשלחת, על כן מותר המעות דינם לחזור לבעליהם בכל ענין. וכן בנ"ד מותר השלשים דולרים יחזרו למשלחת.

א) ואולם כד מעיינת שפיר אין הנידון דומה לראיה דהתם מיירי שנתן הנותן תוספת לשליח ואמרינן דבדבר קצוב יחלוקו, ובמפרש הוי פלוגתא דרש"י והרי"ף וכנ"ל, אבל בנ"ד אין דיון על תוספת שבאה מהמוכר לשליח אלא על מוחר המעות שהם של המשלח ושנשארו כתוצאה מההנחה שעשה המוכר אמנם לטובת השליח, אך מ"מ המעות הם של בעליהם ובזה י"ל דלכו"ע יחזרו המעות לבעליהם.

In the case of the Gemara, they gave an extra item, so we consider it a gift, once there is a set price. But here even with the set price, it just costed less money (there is no extra money) which means the 30 dollars still belongs to the original owner, it never got used. If the agent would use his own money, he can choose to buy it for himself at 120 and sell it for 150.

Halacha: it belongs to the owner. Since its his money that comes back.

Case 4:

Mistake:

ל (ע' נד"מ דכ"כ לדעת רש"י) בא י) [כג] משלח שלוחו לקבל מעות מהעכו"ם ח) וטעה העכו"ם ונתן לו יותר כב (יג) (יד) יא) הכל [כג] לשליח: הגה [כד] ודוקא שידע השליח בטעות קודם שבאו ליד המשלח יב) אבל אם לא ידע בטעות ההוא ונתנו ליד המשלח בג (יד) (טו) הכל ו] של

If I send a messenger to pick up money from a gentile and the gentile gave extra- it goes to the messenger. Since the extra money is like a lost object found and picked up by the agent.

But if they only realized after the sender got the money. Then the sender keeps it and not the messenger.

Case 5: Duty free: Question: Reuven knows Shimeon is going to America. He gives him 100 dollars to purchase cologne from the duty free. Shimeon went to purchase and it was \$112 but when you buy 4, you'll get the fifth one free. Shimeon went and paid the extra 12 dollars. He came back to Israel gave him four and asked him for 12 dollars and also told him the 5th bottle store. Reuven felt it was his since it's his money, Shimeon says its mine, because duty free is for travelers.

שאלה: ראובן ידע מחבירו שמעון כי עומד הוא לטוס לחו"ל. נתן ראובן לשמעון שטר של מאה דולר ובקשו כי יקנה עבורו בקבוקי בושם ב"דיוטי פרי" (קניה פטורה ממס). כשניגש שמעון לקנות את הבושם התברר לו כי מחירם 112 דולר, ואולם קיים מבצע שעל כל 4 בקבוקים מקבלים חמישי חינם. הוסיף שמעון 12 דולר משלו וקנה את חמשת הבקבוקים. כשחזר לארץ סיפר שמעון לראובן כי ארבעת הבקבוקים עלו 12 דולר נוספים, וע"כ בקשו להשלים את התוספת. יחד עם זאת סיפר לו כי קיבל בקבוק חמישי חינם במבצע. כששמע זאת ראובן טען כי הבקבוק במבצע מגיע לו מאחר ושמעון לא התכוין לקנות עבור עצמו אלא עבור המשלח בעל המעות. ואולם שמעון טוען כנגדו כי הקניה ב"דיוטי פרי" מיועדת לנוסעים בלבד, ונמצא שתוספת הבקבוק החמישי נזקפת לזכותו בלבד.

Who's right?

Response: The Magen Abraham writes that today, most discounts and promotions are not to the individual, rather for the purchaser (the money man). Since the seller is explicit that he wants to give it to the purchase, it's not a question that it belongs to the purchaser.

דעתו על בעל המעות. אך מבצע הנעשה שבכל קניה של 4 מקבלים 1 בחינם, מיוסד בעיקרו על המעות שניתנו ע"י בעל המעות, אלא שבאופן כללי כל הרכישה ניתנת עבור הנוסעים בלבד, וע"כ נראה דבכה"ג הו"ל זה וזה גורם – בעל המעות שמכוחו מתיסד המבצע, והשליח הנוסע שלטובתו נעשית המכירה. וע"כ נראה דלכו"ע יחלקו המשלח והשליח בבקבוק החמישי, וזאת לאחר שישלים המשלח את דמי הקניה בתוספת ה- 12 דולר שהלווהו השליח.

But there is only one catch, in this case and that is since the duty free is for travelers- which makes Shimeon the traveler has an input in this purchase for that reason they split.

Halacha: it should be divided since the agent has an input, unless the purchases using his own money.

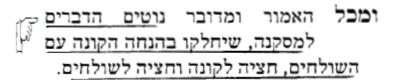
<u>Case 6</u>: If someone is putting together a group rate for a hotel and they offer that if he books 9 rooms, he will get the 10th room for free.

Can he take the room?

אבן חדק ב - חושן משפט - סימן קעג פינה. שליח שקיבל הנחה

> בכולל מסוים התחילו בלימוד מסכת חדשה בתחילת ה"זמן". אחר האברכים הודיע שהוא מוכן לקנות גמרות עבור מי שרוצה בכך. כמה אברכים נתנו לו כסף שיקנה עבורם. מחיר כל כרך הוא שלשים שקל, אולם מכיון שקנה עשר גמרות קיבל הנחה במחיר. מעתה נסתפקו חברי הכולל למי שייך הרווח, האם הוא לשליח שגמר המקח, או שצריך לחלקו בין כולם כי ההנחה ניתנה להם.

<u>Case 7</u>: in a Kollel they started a new masechet, each person needed a gemara, so one person offered to buy for all. Since he was buying 10 gemarot he got a discount, who deserves that discount?

Since they both have an input they should divide. He dealt with purchasing and it was their money.

Hotel case:

If the room was all discounted, it's not a question that it gets split evenly and he can't charge more of a price but over here that they are offering him a free room and they know the other guys, perhaps it should go to him.

If they say because you are working so hard and getting us customers than it would like them saying, we explicitly want to give it to you. Which is a dispute between rashi and the rif. But if they are saying because you took 9 rooms here is the 10th then we say, that since it was their money that got them the room, they should split it.

Case 8:

Someone gave the agent money to get him a service and I ended up getting it for free. Can the agent keep the money?

בשמחת נישואין היה אמור להגיע רב נכבד שממתין בביתו שיבאו להסיעו לשמחה. גיגש בעל השמחה לראובן וביקשו לצאת ולהזמין מונית להביא את הרב לשמחה ונתן לו כסף כדי לשלם למונית. כאשר יצא ראובן להזמין מונית פגש בחוץ את שמעון חבירו שיש לו מכונית, והיות ששמעון הוא ידידו הקרוב הסכים להביא את הרב לאולם במכוניתו בחינם. עתה שואל ראובן אם מותר לו לקחת את הכסף שנתן לו בעל השמחה במכוניתו בחינם עדמו שודאי לו שאילו ביקש כעל השמחה עצמו משמעון את המובה הזו לא לעצמו, באמרו שודאי לו שאילו ביקש כעל השמחה עצמו משמעון את המובה הזו לא היה נעתר לו, רק לראובן שהוא ידידו הסכים לעשות בקשתו, או שצריך להחזיר לו את הכסף.

תשובה

כנוגע לאופן הראשון, ודאי שכל המעות חוזרים לבעל השמחה ואין לראובן שום זכות להחזיק בהם, אא"כ בתחילה אמר שמעון לראובן שיעשה כן תמורת שכר ולבסוף אמר לו שמוחל לו על התשלום, שאז זכה השליה במעות.

<u>Case 9</u>: Someone asked you to get a car service for someone and he gave you money, you ended up finding someone outside who can drive the person for free. Do you have to give back the money?

If you didn't end up using the money, it goes back to the owner, unless you were charging for the service.

Case 10: remaining to be answered:

If a salesman is going on a business trip and due to an accident on flight, they offered all passengers a voucher for a free flight in the future. The salesman is excited as he can now go on a vacation. After telling his boss, the boss claims that it must be used for a business trip. Who is right?

אפי אמר המוכר בהדיא שנותן המותר

להשליח אפ"ה חולקין אבל רש"י כ' הטעם

משום דיש להסתפק למי נתן הנותן המוכר

למשלח או לשליח מ"ה חולקין וכ' הרמב"ן

שטעם זה הוא נכון וזהו דעת מור"ם ז"ל

שכתב ע"ו מיהו אם אמר המוכר בפי' כו'

רסב

כשר או יין במדה או במשקל וקלוב ועומד סך המדה או המשקל דרך משל בדינר וכשנתן המוכר להשלים טפי ממדה אח' בדינר מן הדין היה הכל להשלים אלא כיון דבאתה ההנאה להשליח ע"י מעוחיו של המשלח אמרו

מז"ל שיחלקו בהדדי המוחר והאי טעמא כ'

יח השער קצוב וידוע. פי׳ כגון שמוכרים ז ו) להיה יח (יא) ט) השער קצוב [בא] וידוע והוסיפו לשליח במנין או במשקל או במדה כל שהוסיפו לו המוכרים הרי הוא של שניהם וחולק התוספת השליח עם

חושן משפט קפג הלכות שלוחין

כאר הגולה

ל לשון הרמכ"ם שם מימרא דרב נחתן אתר רכה כר אכוה וכריישות משתי דרי יופי וכדתוקי לה רמי כל חמא וכדמסיק ר"ם שם הלכחא וכר כחובי די צ"ח ש"ב "כחג הרמנ"ן נחשונה פיי ט" קהל שמינו את ראוכן לשלים כנכיית חמס ולפרוע לפכו"ם והעכו"ם הסנהו משלו ממעות הקהל כו' ופסק שהכל של ראומן סמ"ע נשם ד"מ:

סטיף ו' היה השער קצוב פי׳ כגון דכר שמוכרים במדה והוסיפו לו א׳ ומ"ש סמ"ע דלפי ראות הדיין יש לפסוק כרי״ף והרא״ש יפה כתב וגלע״ד דכן עיקר מצד הדין דהא הרי״ף והרא"ש ועיטור אזלו בחד שיטה כמו שכ׳ ב"י ובתו׳ פ׳ אלמנה ניזונית דף צ"ח כתבו בד"ה אין נו וו פיק הטעם דהואיל שע"י מעוחיו נשתכר וכן במרדכי פ' זה והגהות מימון (מצא היל רשיי יחיד לגבייהו ולא עוד אלא דציל דגם רש"י סיל כקצת סברת הרייף דאליכ

ונראה דוהו כוונת התום בכתובות די צ"ח בר"ה אמר ר"פ שכתבו וז"ל האי טעמא דפרישית הוא עיקר רמוחזק ירו על העליונה וחולקין שהוא חמוה לכאורה כיון רכבר הוכיחו התוס' והירושלמי דא"א לומר

אהרדי וכשאר ספיקות אלא ע"כ <u>דיש עכ"פ זכות בכירור</u> למשלח שמעותיו גורמים רש עכ"פ זכות לשליח שהוא הולך אצל זה המוכר ואיני יודע איזה עיקר ואף שמפרש המוכר שהוא עושה בשביל שליח היינו העיקר אבל מ״מ מגיע קצת למשלח ומספק אמרינן שיחלוקו ולא מהני כאן מרחזק:

תקשה לך ולרש"י אמאי חולקין נימא המע"ה כמו דאמרינן כסי שי"ב לענין ב' לשונות דסתרי

– נתיבות המשפט - ביאורים

ט) השער קצוב. עט"ו שהקש<u>ה על שיטת רש"י דאי מטעם ספק היה ראוי להיות הממע"ה</u> ע"ש רהכל לבעל המעות והספק לא היה רק אי הכל לשליח ול"ש לומר דחולקין מטעם מוחזק ולפ"ז אפשר לומר דכוונתם להוכיח בפירושם דלא כפי׳ רש״י דהא מוחוק ידו על עליונה וא״א לומר כפי׳ רש״י וע"כ מוכח דחטעם הוא כפירושם משום שהשליח נשחכר במעותיו ולכך חולקין:

(יב) מיהו אם אומר כו׳. תימה שפסק כן נפשיטות דהת לדעת הרי"ף והרח"ש

ובעל העיטור חולקים וכן נראה דעת הר"ן וגם בירושלמי איתא כסברת הרי"ף

דהואיל ובא לשלים הנאה ע"י בע"ה חולקים עיין בחשובת רשד"ם סי מנ"ם:

ועד"מ ס"ח ומ"מ כחבתי טעם הרי"ף והרא"ש והעיטור דלפעמים לפי ראות הדיין יש לסמוך עלייהו: זט ואם היה דבר שאין דו קצבה כו'. כגון טלית וחלות וכיולה בו שנתכרים באומד: ב הכד לבעל המעות. דאמרי' מסתמה דעל סמעות שקיבל ממנו נתן לו כל כך שהרי אין לו קצבה וידוע ופעמים מוכרים כ"כ (יג) הכד דשדיה. דין זה אחיא אפילו להרי"ף וסייעתו שהבאחי לעיל אם גנב או

כדינר: כא שלח שלוחו לקבל מעות כו'. עיין בטור שפ' כשם ר"י והרח"ש שדין זה הוא דוקא בהטעה העכו"ם בחשבון אבל לא בהטעהו במקח שנתן לו בעד דינר יותר ממה שהיי לו ליתן והטעם דבטעות שבמקח כיון שבעד הדינר שנתן לו עתה נותן לו מה שנתן דהיה סבור שחין המקח שוה יותר מן המעות שקיבל ודעת המוכר הוא שיקנה זה בעד המעות שקיבל מ"ה אמרו חז"ל שחולקין בו בדבר שיש לו קלבה ולח יקחנו השליח לנפשו אף שבטעות נתנו לו כיון דעכ"ם כוונת העכו"ם המוכר ליתנו בשביל הדמים משח"כ בהטעוהו בחשבון דלה נתן להעכו"ם עתה כלום וידע העכו"ם כמה חייב לו והיתרון דבר בפני

בעל המעות יט ואם היה דבר (ינ) שאין לו [ככ] קצבה כ הכל לבעל המעות (יב) [ככן מיהו אם ז) (יג) אמר המוכר בפירוש שנותן לשליח הכל של שליח (ר"ן פ' אלמנה ניזונית ותשובת :(*'ס מי") כמב"ן

(ע' נד"מ דכ"כ לדעת רש"י) בא י) [כג] משלח שלוחו לקבל מעות מהעכו"ם ח) וטעה העכו"ם ונתן לו יותר כב (יג) (יד) יא) הכל [כג] לשליח: הגה [כד] ודוקא שידע השליח בטעות קודם שבאו ליד המשלח יב) אבל אם לא ידע בטעות ההוא ונתנו ליד המשלח בג (יד) (עו) הכל ו] של

באר הנולה

מ טור פעיף " בשם ה"ר יונה ושלוה הפכים הרא"ש וכ"ל החופ" שם כר"ה אמר רג פפא נטוף הדטר ולרני נראה שהכל לשליח וכוי מטעם דלא דמי לשאר טעות שנותן הכל בשביל המעוח שספור שהמעים שוות כל מה שנתן לו אפל הכא טעות פעלמא ודבר בפני עלמו הוא וכיי וכ"יכ הב"ה שחשבון הוא דבר בפני עלמו וה"ל כאלו בגב לו:

עצמו הוא כאלו גגב לו ואלו היי רוצה השליח היי אומר להעכו"ם טעית בחשבון והיה מחזיר לו המותר עכ"ל ודלא כר"ת שכ' הטור בשמו דק"ל דבטעות שבמקח אפיי בדבר שיש לו הצבה הכל לתשלה ומהחימה שהמחבר ומור"ם לה הוכירו הדין של טעות שבמקח והל"ל דחין חילוק בין טעות שבמקח להוספה מדעתו מחבר שפליגי בי דלר"ת בכל ענין הוא להתשלח ור"י והרא"ש חולקין בדבר שיש לו קובה ועמ"ש מזה בסמוך ועד"ר: בב הכד דשדיח. 🖘 וכ"ל הרמב"ן נחשוכ' סי ס' על קהל שמינו את ראובן לשליח בגביות התם ולפרוע להעכו"ם והעכו"ם ההנהו משלו ממעות הקהל כו׳ ופסק שהכל של ראובן ועד"ת א' שהאריך צוה: בג הכד שד המשדח.

חורפו): (טון) ומי שהיה עושה סחורה כו'. עיין נד"מ שכ' דגס ר"י והרפ"ש

מהמכם אין זה מבריה ארי כו' כיון דהפסד המכם היי ברור ולריך לשלם להשליח שכר ההנאה שההנהו וכמה חלוקים וספיקות בדין זה תמלח בתשובת רח"ן ששון סרי ר"ח ע"ש: (טז) ראובן שלח כו'. עיין נתקונת רקד"ם סי' קפ"ד: (יז) דהוי של משלח כרי. וה"ה בראובן ששלח עם משכנות שלו להלוות לו עליהם ברבית מעכו"ם כפי שיוכל להמציא מהם והשליה אומר שהמציא בסך כך וכך וראובן נודע לו אס"כ שלוה בפחות מסר שאמר אין לראוכן ליתן כ"א מה שנותן השלים לעכו"ם כ"כ בתשובת דברי ריבות סי׳ של"ל והאריך בזה ע"ש והוא פשוט בעיני ונכון:

באר הגולה

ב וביתר שם חשום דת מולח חשומיו של זה לת היי זה חשום לעכו"ם ואלמלא היה זה מטעה לעבו"ם לא היי שם אומו ריום: ס שם סעיף י"א כשם השופה להר"מ מרוטונטרק והכל בפסקי הרא"ם כפרק הגחל כתרא וכמרדכי שם ופ׳ אלמנה נחוני׳ ועיין נמשונה מהרד"ך כים י"ט: ע וכיאר שם דכיון דהימני שמעון לראים מעיקרא ונעשה ערב בשמינו כוא משכון גם עחה לא יעכנם על הספק כסרל ערכון: פ וריאר שם דכשלו יכול לקדש השם ילם כשל אחרים ועיין כת"ש כשם הרמכ"ם כסי שת"מ כסוף הנחות רמ"א שם: צ שם וכדעת הרת"ה שפחר דכרי ה"ר אפרים "היינו משום דהמעות של המשלח והנשחר כרשות דמנה קיימה: קפד א לי הרמב"ם פ"ו מהלכו' מכירה דין י"ג מימרא דרגה נס"פ אחהו נשך ריש דף ע"ד:

[בר] המשלם (מרדכי פ' אלמנה ניזונים) (טו) [כה] ומי שהיה עושה סחורה עם העוכדי כוכנים וכא חבירו בד (עו) וסייעו והטעה העכו"ם במדה או במשקל או במנין (בה) חולקין הריות בין שעשה עמו בשכר או בחנם '(מרדכי פ' הנ"ל וחשוב' מייי דקנין סי' כ"ב וד"ע אף להרא"ש):

ח (טז) [ט] סראובן שלח את שמעון שיקח לו בגד בהקפה וכשהגיע זמן הפרעון נתן לו המעות לפרוע ונמצא שהמוכר שכחם צריך להחזירם לראובן ואינו יכול לומר אני רוצה לעכבם כה (מ) שמא אחר זמן יזכרם העובד כוכבים וגם אינו יכול לומר אני פרוצה לקדש השם ולהחזירם לעובד כוכבים: (דומה לזה נטור ונדנרי המחנר בסי ע"ב סל"א):

בותות לעכו״ם ונתנם מעות לעכו״ם ונתנם מומנם [מ] לחבירו לפרעו ושכחם העכו"ם יחזיר לראובן: הגה [כת] וכן מי שנתן כיד חבירו חמשים זהובים [בו] לפשר עם בעלי חובות שלו ופשר בכ"ה המותר למשלח (ב"י כשם הגהות מרדכי דכתובות) [כט] וכן אם נתן לו מאתים לשלם לעכו"ם והשלים הטעה לעכו"ם ונתן לו רק מחה והעכו"ם סבור שנתן לו מחתים * דהכל למשלח דהו"ל בו (יח) כאלו מחל העכו"ם חלי החוב (יד) דהוי של משלח (הגהות מרדכי פ' אלמנה ניזונית):

גזל או הטעה מה טיפו של בעל הבים בזה וכ"כ ב"י וכן מוכרח דהרא"ש כחב כהרי"ף וסייעחו וס"ל הכא דהכל לשליח ודלא כמ"ש בכ"מ ע' בחשוב' ר"מ חלשיך סי' ח' ובחשו' מהרשל"ם סי׳ כ"ו וכ"ו: (יד) הכל של המשלח כו׳. מור״ם הלך בדרך המרדכי שכתב דין זה כאן. מיהו נ"ל דגם בס"ו בדבר

שיש לו קלבה חולקים אם לא ידע בטעות קודם שנחנו למשלח הכל למשלח דלא זכה השליח שלה מדעת ואם המשלח טוען שמה

לא ידע והשלים טוטן ברי שידע אוקי ממולא בחזקת משלם כנ"ל (ג"ז כתב בימי דלא זכה השלים שלא מדעת: בד וסייעו והפעה את העבו"ם בר'. בד"מ כחוב הטעם כיון דעסקו חרוייהו בסחורה לכך חולקין אע"ג דהאי לבד הטעהו עכ"ל: מודים כאן כיון דעסקי תרוייהו ודבריו ל"ע וע' במרדכי ובחשר' מיי' מי ששולם בה שבא אחר זשן יוברש העבו"ש בר'. ז"ל העור כיון דהמניה שמעון לראובן ססורה לחבירו ממקום אחר והיו מחוייבים במכס והשליח בערמותו ובחכמתו הבריח מעיקרא ונעשה ערב בשבילו בלא משכון גם עתה לא יעכבם על הספק בשביל

הערטן וגם אינו יכול לומר אני רולה לקדש השם ולהחזירם דבשלו יקדש השם ולא בשל אחרים עכ"ל. ול"ד למ"ש לפני זה בחטעה את העכו"ם דאם ירלה יכול להחזיר להעכו"ם דשחני התם דעדיין לח זכה בה רחובן המשלח מעולם <u>אבל הכא המעוח הן של ראו</u>בן וכן צ"ל ביישוב העור דל"ת דבריו אחדדי מ"ש נס"ט ונס"י ע"ם: כו כאלו מחל העכו"ם חצי החוב כו'. היינו מקום דהמעות הן של המשלח לכן מה שנשאר מהמעות ברשוחה דמרי׳ קיימה משה"כ לעיל בשליח שהטעה לעכו"ם דמקבל מעוח מאחרים ע"כ זכה בו וכן בסייעו והטעה את העכו"ם זכו שניהן וק"ל:

קפד א אם היו המעות מעורבים. המחבר העתיק לשון הרמב"ם המאו

הטור וכתב עליו דמשמע מדבריו דאע"פ שנחנו לו בעלי המעות שלשתן כל ח' בפני עלמו לרור וחחום מ"מ מחחר שעירב חח"כ השלים מעות שלשתן ומדמי העירוב קנה המקם של כולם ואע"פ שדעת השליח היי שהקנין יהי׳ לאחד מהם וגם דאם לא עירבם השלים וקנה במעותיו של ח׳ הי׳ שלו לבדו